

Detta tycker Naturskyddsföreningen i Vetlanda

Här är lite mer bakgrundsinformation om alla frågor.

Du kan också läsa om vad Naturskyddsföreningen tycker i de olika frågorna. Våra förslag skulle bidra till att kommunen bättre skulle kunna uppfylla sitt eget mål för ekologisk hållbarhet. Det målet har två delmål: Att bevara biologisk mångfald och tillgång till upplevelserik miljö och att ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

1-2. Skog som ägs av Vetlanda kommun

Vetlanda kommun har skog runt om centralorten Vetlanda, runt några andra mindre orter i kommunen och vid Kleva gruva och Alseda Bruksgård. De flesta områden används som rekreation för invånare i kommunen. Största delen av skogen klassas som produktionsskog där trakthyggesbruk (kalhyggen) används.

Många kommuner övergår nu till ett naturnära skogsbruk för att ta hänsyn till just rekreation, friluftsliv, biologisk mångfald och besöksnäringen. Inom naturnära skogsbruk avverkas enskilda större träd eller små trädgrupper som ger god ekonomi samtidigt som man bibehåller eller återskapar skogar med variation vad gäller arter, ålder och täthet. Efter en viss omställningsperiod och bra planering kan man ofta få lika stor avkastning vid hyggesfritt skogsbruk som vid kalavverkning. Vetlanda kommuns skogsbruk ska ge en avkastning på 1,5 miljoner per år (vilket är under 0,1 % av Vetlanda kommuns budget), avverkning måste därför göras även om det inte är möjligt att ta full hänsyn till friluftsliv, rekreation och biologisk mångfald.

Naturskyddsföreningen anser att kommunen bör besluta en skogspolicy som fastslår att naturnära skogsbruk ska användas. S, V och MP stödjer detta förslag, KD stödjer det delvis och C svarar nej men nämner att kommunen har "rekreationsskogar" och att det där bedrivs "rekreations skogsbruk". Det finns dock inte något skrivet om det i kommunens servicedeklaration som gäller skogen. Övriga partier säger nej, men några verkar inte ha förstått att frågan endast gällde skog ägd av kommunen, inte skog i Vetlanda ägd av andra.

3. Värna strandskyddet

Strandskyddet är en viktig del av allemansrätten, naturrätten och skyddar stränderna från exploatering. Det ger alla tillgång till orörda stränder oavsett plånbok och främjar biologisk mångfald. Strandskyddet innebär också att Sverige står bättre rustat mot klimatförändringar än många andra länder.

Kommunerna har enligt lag rätt att ge dispens från strandskyddet med stor restriktivitet, men förslag finns att kommunerna ska få större rätt att bestämma om strandskyddet.

Naturskyddsföreningen anser att kommunen bör vara restriktiv med att ge dispens för byggnation inom strandskyddet. Det håller S, V och MP med om, M och VF nämner flexibilitet och förnuft för att väga samman utbyggnad och natur- och tillgänglighetsvärden. SD vill luckra upp strandskyddet.

4. Invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter är ett hot mot den biologiska mångfalden och kan ge stora ekonomiska konsekvenser för markägare och för samhället i stort. Kommuner har ett stort ansvar i arbetet med invasiva främmande arter dels som markägare, dels för att stödja och sprida information till allmänheten. Invasiva växtarter får dessutom inte slängas på komposter

eller i den vanliga trädgårdsavfallshanteringen som Kretslopp Sydost har.

Naturskyddsföreningen anser att kommunen ska arbeta aktivt med att stödja invånarna att bekämpa invasiva arter bland annat genom att sätta ut containrar där de kan slängas så alla inte behöver åka till Flishult när de tagit bort invasiva arter. Fyra partier stödjer denna idé och tre andra anser att något kanske kan göras. Flera påpekar också att Kretslopp Syd ansvar för avfall så samarbete med dem föreslås. VF anser att kommunen inte har något ansvar utan det ligger helt på Kretslopp Syd.

5. Rädda pollinerare genom ekologisk mat

En tredjedel av våra vilda biarter är på väg att försvinna vilket hotar matproduktionen på lång sikt. Bina hotas av matbrist, klimatförändringar och bekämpningsmedel. Ekologisk mat är gynnsam för den biologiska mångfalden och ökar antalet pollinatörer i jordbruket, samtidigt är maten också hälsosam. Även betande djur i naturbetesmarker är avgörande för en rik biologisk mångfald och öppna landskap som gynnar pollinatörer. En kommunal livsmedelsstrategi bör definiera mål för andelen ekologiska livsmedel och andelen KRAV-märkt eller naturbeteskött. I Vetlanda kommun var andelen inköpta ekologiskt livsmedel endast 6,7 % år 2024 (Ekomatcentrum). Matsvinn, som ofta också är en del av en livsmedelsstrategi, jobbar redan Vetlanda kommun med.

Naturskyddsföreningen anser att kommunen bör ha en livsmedelsstrategi som innehåller mål som gynnar biologisk mångfald, t.ex. genom en gradvis ökning av ekologiska/kravmärkta livsmedel och naturbeteskött. S, V och MP stödjer förslaget, medan KD, VF och SD stödjer det delvis. De nämner att en del av maten kan vara ekologisk, men de vill inte sätta mål. Dessutom anser de att närodlat och svensk mat är viktigare, samt att det ska vara kostnadseffektivt.

6. Risk för torka och vattenbrist

Klimatförändringarna leder till förändrade nederbördsmonster och det syns redan i Sverige. I vår del av landet är den största risken torka och då brist på vatten, för odling, industri och dricksvatten. För att förebygga detta är det viktigt att genom olika åtgärder behålla så mycket vatten som möjligt i naturen, till exempel i sjöar och i våtmarker. Emåförbundet är den organisation som jobbar med dessa frågor i Emåns avrinningssystem.

Naturskyddsföreningen anser att det är mycket viktigt att förebygga framtida vattenbrist. Det betyder att Emåförbundet behöver ha nödvändiga resurser för detta arbete. Alla partier förstår vikten av detta, även SD som är det enda partier som endast delvis stödjer denna punkt. Frågan handlar bland annat om varifrån resurser ska komma, till exempel bör lokala partiföreträdare påverka sina partier på riksnivå så att medel för klimatanpassning finns från staten.

7. Våtmarker

Utdikade våtmarker släpper ut nästan lika mycket växthusgaser som hela vägtrafiken. Utdikning bidrar till övergödning och över 800 rödlistade arter är knutna till våtmarksmiljöer. Kommunen har restaurerat våtmarker på egen mark och gett råd till privata markägare i enlighet med kommunens Åtgärdsprogram för Naturvårdsplanen. Men detta är en viktig åtgärd och mer kan göras.

Naturskyddsföreningen anser att det är viktigt att restaurering av våtmarker fortsätter på kommunens mark och att kommunen kan ge rådgivning till privat personer eftersom det är en viktig klimat- och miljöåtgärd. S, V, MP, KD och C säger ja, C påpekar att det är viktigt att kommunen ska vara en föregångare. Det är bara M som säger nej till att prioritera insatserna.

8. Miljöanpassad upphandling

Konsumtion och produktion har stor påverkan på miljö och klimat. Offentlig upphandling utgör en stor del av samhällets totala konsumtion. Genom att kommuner gör miljömässigt hållbara inköp kan belastningen på miljön minska betydligt. Vetlanda kommun har riktlinjer om miljöanpassad upphandling, men dessa har inga klara målsättningar eller krav på uppföljning.

I den kommunranking som görs av Aktuell Hållbarhet för att ta fram Sveriges miljöbästa kommuner har Vetlanda kommun svarat på frågan om hur stor del av kommunens upphandlade produkter har krav på att de ska vara miljömärkta eller hållbarhetscertifierade. Svaren som getts de senaste fyra åren har varierat mycket (2022: 1-20 %, 2023: 41-60 %, 2024: 1-20%, 2025: 21-40 %).

Naturskyddsföreningen anser att kommunen ska ha ett mål att minst cirka 40 % av kommunens upphandlade produkter ska vara miljömärkta eller hållbarhetscertifierade och att en bra och regelbunden uppföljning görs. Om man inte sätter mål är det svårt att styra för politiken. Här är det bara S, V och MP som håller med. Men KD, C och VF säger delvis, men i deras kommentarer verkar de inte tycka att klara mål är viktigt utan nämner igen flexibilitet och enskilda situationer.

9. Stimulera delningsekonomin

Många saker som människor äger används idag väldigt sällan, som till exempel verktyg. Genom att i ökad utsträckning dela på saker behövs färre prylar, och de kan användas mer effektivt.

Naturskyddsföreningen tycker att kommunen ska stimulera delningsekonomi genom att utveckla fritidsbanken till att också ha andra saker till utlåning så som verktyg för hobbyrenoverare och trädgårdsredskap. S, V, MP och KD säger jag till det, och flera andra partier säger delvis. De vill undersöka möjligheterna eller samarbeta med civilsamhället för att realisera sådana idéer. SD säger dock nej.

10. Lära från andra kommuner

Den ideella föreningen Klimatkommunerna är en samarbetsorganisation för kommuner och regioner. Uppdraget är att stötta kommuner och regioner till utsläppsminskningar. Detta görs genom erfarenhetsutbyte, sprida goda exempel, diskutera lösningar och kommunicera lokalt klimatarbete. Det är ett bra sätt att se nya möjligheter, men även lära om vad som inte fungerar.

Naturskyddsföreningen tror att Vetlanda kommun skulle vinna på och ha ett mer offensivt klimatarbete om kommunen vore medlemmar av Klimatkommunerna. Flera partier är positiva eller tveksamma till detta. De tveksamma vill ha mer information om samarbetsorganisationen. M säger dock nej helt och hållet.